

BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞLARININ ÖZEL FİNANS
KURUMLARININ DENETİMİ İLE İLGİSİ

Y.Doç.Dr. Ahmet BATTAL(*)

I- BAĞIMSIZ DENETİM KURUMLARI

A- GENEL OLARAK DENETİM

Bankalar başta olmak üzere, mali piyasalarda faaliyet gösteren bütün aracı kurumların denetimi hususunda ötedenberi uygulanagelen kurallar, iki grupta toplanabilir.

Birincisi; bu kurumların kendi iç düzenlerinde yer alan denetim usûlleri. Bunların bir kısmı, genel veya özel nitelikli kanunların emredici hükümleri tarafından ihdas olunmuştur. Diğer kısmı da, kamu otoritesince emrolunmamakla birlikte, müessesenin kurucularınca daha iyi bir faaliyet düzeni oluşturabilmek amacıyla öngörülmüştür.

İkincisi; bu kurumların faaliyetlerinin ve genel olarak iç düzeninin, kamu otoritesini temsil eden uzman kişilerce denetlenmesine yönelik kurallar. Bu grupta da denetçinin faaliyet şekline göre; yerinde denetim veya evrak üzerinde denetim ayrımı yapılabilir.

Mali piyasaların aracı kurumlarının en önemli ortak özelliği; faaliyet sahalarının, toplumun büyük bir kesimini doğrudan ilgilendirmesi nedeniyle, bu ilgi sonucu ortaya çıkan **güven kuruluşları** niteliğini taşımalarıdır.

Konuyu örneklendirecek olursak; toptan demir ticareti yapan, altı ortaklı, kapalı bir anonim şirketin denetimi için, yukarıda özetlenen iki denetim türü yeterli olabilir. Ancak, menkul kıymetlerini halka arzeden büyük bir A.O. veya bir mevduat bankası, faaliyetlerinin bu yönü nedeniyle, geniş halk kitleleriyle ilişki içine girmektedir. Bu ilişki, demir tüccarının, toptan demir ticareti yapan A.O. ile olan

(*) Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ilişkisinden çok daha sathi ve global açıdan değerlendirildiğinde küçük boyutludur. Demir tüccarının, ticari ilişki içine girdiği şirketin mali durumunu araştırması hem zor değildir, hem de gereklidir. Oysa halka açık bir A.O.nun ihraç ettiği hisse senetlerinden birkaç tane almayı düşünen yatırımcının ya da tasarrufunu bir bankada değerlendirmeye karar vermiş olan tasarruf sahibinin, karşısındaki onlarca ihtimalden hangisinin daha uygun olduğunu bizzat ve içerden bilgi almak suretiyle araştırarak karar vermesi, son derece zordur.

Mali kuruluşların muhatabı olan fertlerin ayrı ayrı herbirine, araştırma, öğrenme, bilme ve sonuç çıkarma gibi mükellefiyetleri yükleyemeyeceğimize göre, bu tür ilişkilerde, bütün bunların yerine geçecek bir **güven ilişkisi** ni var farzetmek, aklın ve ilmin gereğidir. İşte mali piyasaların aracı kurumlarının, **güven kuruluşları** olarak nitelendirilmeleri, bu değerlendirmenin sonucudur.

Taraflar arasındaki bu güveni nasıl bir düzen sağlayacaktır?

B- BAĞIMSIZ DENETİM KURUMLARININ FAALİYET ALANI

Yukarıda saydığımız denetim usülleri, yakın tarihlere kadar, bu güveni sağlamaya yeterli görülüyorlardı. Ancak, bu şekilde oluşturulan güven duygusu, ekonomik ve hukuki istikrarı sağlamaktan ziyade, kötü niyetli müteşebbislerin arzularına alet oluyordu. İç denetimin, bu kurumların personeli veya organlarıncaya yapılması, denetimin tarafsızlık ve dürüstlüğüne ve sonuçlarının güvenilirliğine gölge düşürdüğü gibi, kamu otoritelerince yapılan dış denetim dahi; denetim uzmanlığı olmayan kişilerce ve üstünkörü yapıldığı, bu nedenle, mali piyasalardaki çeşitli kriz ve darboğazların kolay atlatılmasını sağlayamadığı gerekçesiyle yetersiz görülmeye başlanmıştı. Bu düşüncelerin, özellikle mali piyasalarda meydana gelen krizlerin, ekonomik hayatta ağır yaralar açması sonucunda, tamamen haklı hale gelmesi üzerine çareler aranmış; güven kuruluşlarının, modern hukuk sistemlerinde olduğu gibi, bağımsız dış denetim kurumlarıncaya denetlenmesi gündeme getirilmiştir.

Devlet düzeninde ve hukuk sisteminde ötedenberi varolan çok başlılık ve ahenksizlik, yukarıda anlatılan denetim ihtiyacının karşılanması sırasında da kendisini göstermiş, mali kuruluşların, kamuoyu ve müşteri çevresi nezdinde güven ve itibarını sağlamak gibi tek bir amaca yönelen bağımsız dış denetim, iki ayrı idari düzenlemenin konusunu oluşturmuştur.

Bunlardan birincisi; 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun, 3038 sayılı kanunla değişik 43. maddesi uyarınca, Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı tarafından çıkarılan ve 16.1.1987 tarihli ve 19343 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, Bağımsız Denetim Kurumlarına ilişkin Tebliğ'dir. **Amaç** başlığını taşıyan birinci maddesinden anlaşıldığına göre; dar anlamda bankaların mali durumlarının, Merkez Bankasıncı gözetim ve denetimine ilişkin hususları düzenlemektedir.

İkinci düzenleme; Sermaye Piyasası Kurulunca, 13.12.1987 tarihli ve 19663 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış bulunan, Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmeliktir. İkinci maddesine göre; menkul kıymetlerini halka arzetmiş olan veya arzetmiş sayılan ortaklıkların yanında, bankalar dahil, aracı kurumlar, yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarının mali tablolarının da, bağımsız denetleme kurumlarıncı denetleneceği belirtilmiştir.

Bu düzenlemelerden anlaşılan odur ki; bankalar ve diğer mali kuruluşlar, bağımsız dış denetime konu olan iki ayrı müessese grubu olarak öngörülmüştür. Ancak teknik olarak aynı işi gören denetim kurumlarının, çalışma sahalarına göre birbirinden bağımsız iki idari düzenlemeye konu olmasının mantığını ve faydasını anlamak mümkün değildir. Ayrıca, tek düzenleme yapılması halinde gerek duyulmayacak olan karmaşık atıfları değerlendirirken görüleceği üzere, mali piyasanın önemli aracı kuruluşlarından biri olan Özel Finans Kurumlarının denetim sistemindeki yerinin belirlenmemesi gibi garip ve önemli bir eksiklik ortaya çıkmaktadır.

Birinci düzenleme olan, bankalarla ilgili Başbakanlık Tebliğinin 12. maddesinde, yetkili mercilerce gerekli bulunduğu takdirde, menkul kıymet ihraç eden A.O.ların mali bünyeleriyle ilgili denetimlerin de, bu tebliğe göre faaliyet gösteren kuruluşlarca yapılabileceği öngörülmüştür.

Öte yandan, sermaye piyasasında denetimi düzenleyen Yönetmelik'in 9/2 maddesi ile de, bankalarla ilgili Başbakanlık Tebliğine uygun faaliyette bulunan denetleme kuruluşlarının, bu yönetmeliğe göre bağımsız denetleme ile görevlendirilebileceği kabul edilmiştir. Böylece yukarıda belirtilen, yetkilerin genişletilebileceği prensibi bu yönetmelikle de kabul edilmiştir. Ayrıca, yine aynı madde ile, Başbakanlık Tebliğine uygun olarak, bankaların bankacılık faaliyetlerini denetleyen kurumların, bankaların aracılık faaliyetlerini de denetlemeleri halinde, bu yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara uymaları gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Bu atıfların çapraşıklığı da göstermektedir ki; iki ayrı düzenleme gurubuna ihtiyaç yoktur. Sadece denetim faaliyetlerinin özelliklerine göre , aynı metin içinde değişik hükümler serdetmek yeterli olabilirdi.

Olmaması gerekeni bir tarafa bırakırsak, bu atıflardan şu sonucular çıkmaktadır.

- Genel kural olarak , bir denetim kurumu hangi idari düzenlemeye dayanarak kurulmuşsa, o grupla ilgili denetime yetkilidir.

- Bankaların denetimi için kurulan bağımsız dış denetim kurumları, yetkili mercilerce uygun görülmesi halinde, sermaye piyasasının aracı kurumlarını da denetleyebilirler.

- Bankaların denetimi için kurulan müesseseler, bankaların, sermaye piyasasının aracı kurumu olarak yaptıkları faaliyetleri denetlerken, Sermaye Piyasası Kurulu Yönetmeliğine uygun hareket edeceklerdir.

- Bankalar, klasik ve modern bankacılık işlemleri ve şirket muhasebesi yönünden Başbakanlık Tebliğine, sermaye piyasasının aracı kurumu olarak yaptıkları faaliyetleri nedeniyle de Sermaye Piyasası Kurulunun Yönetmeliğine tabidirler.

- Bankaların bankacılık işlemlerini denetlemek üzere kurulan kurumların, sermaye piyasasında denetleyebilmelerine karşılık, sermaye piyasasını denetlemek üzere kurulan kurumlar, bankaların bankacılık faaliyetlerini değil, sadece sermaye piyasası ile ilgili işlemlerini denetleyebilirler.

II- ÖZEL FİNANS KURUMLARININ (ÖFK) DENETİMİ

A- GENEL OLARAK

Özel Finans Kurumları, tasarruf sahiplerinin birikimini, bankalarınkine benzer usullerle toplayıp, yine benzer usullerle ihtiyaç sahiplerine aktarmak suretiyle, mali piyasalarda aracılık faaliyetini icra ederler. Bu faaliyetlerinin faizsizlik özelliğinin ehemmiyeti nedeniyle de bankalardan bağımsız düzenlemeye konu oluşturmuşlardır. Mevduat toplama ve kredi dağıtmaktan ibaret klasik bankacılık faaliyetlerinin dışında kalan ve modern bankacılık işlemleri denilen hizmetlerin büyük çoğunluğu da, yine bankalar gibi, ancak, faizsizlik

özelliğinin uygun düştüğü oranda görürler. (Bu hususta ayrıntılı bilgi için, Özel Finans Kurumları adlı doktora tezimize - İ.Ü.Sosyal Bilimler Entitüsü, Özel Hukuk Bölümü -1989-bakılabilir).

Faaliyetlerin türü ve kapsamı nedeniyle adi ticari müesseselerden farklı birer güven kuruluşu olan Özel Finans Kurumlarının denetlenmesinde de genel kurallardan ayrılarak özel denetim usulleri ihdas edilmesi, mali kuruluşlar hukukunda birlik anlayışı ve ekonomik hayatın öngördüğü ihtiyaçların sonucudur. Zira, genel denetim kurallarıyla bu kurumların müşteri çevresinin itimadının sağlanması ve korunması mümkün değildir.

Makalemizin konusunu yürütmenin denetimi oluşturmakla birlikte, yasama organının yürütme aracılığıyla yaptığı denetime temas etmeden geçemeyeceğiz.

Hukuk sisteminde önemli yer işgal eden müesseselerin, genel olarak kamuya yararları, ilgili kanunların tabikatının değerlendirilmesi suretiyle, yasama organı tarafından denetlenir. Uygulamadaki aksaklıklar ve gelişmeler, yasama faaliyeti yoluyla yürütmeye verilen talimatla giderilmeye çalışılır. Böylece demokratik ölçülerle mükemmel yaklaşılır.

ÖFK.ları 3182 sayılı Bankalar Kanununun 96. maddesinin, Bakanlar Kurulunun verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 83/7506 sayılı Kararname ile kurulmuşlar, ammenin ve kurumların beklentisinin aksine, halen ayrıntılı ve bağımsız bir kanuni düzenlemeye kavuşturulamamışlardır. Bu nedenle hukuk güvenliği açısından son derece yararlı olduğunu düşündüğümüz yasama denetiminden uzak bir şekilde, faaliyetlerini sürdürmektedirler.

B- İÇ DENETİM

ÖFK. ile ilgili mevzuatta, kuruluş konusu düzenlenirken denetlenme kurulu da ele alınmış, güven kuruluşu niteliği gözönüne alınarak, TTK. nda anonim şirketler için öngörülen düzenden kısmen uzaklaşmış, Bankalar Kanununun sistemine yaklaşmıştır.

Buna göre, denetleme kurulu üç üyeden oluşur ve en az iki üyesinin TC uyruklu olması gerekir. ÖFK denetim kurulunun 4 veya 5 üyeli de olabileceği kanaatindeyiz. Zira özel mevzuatta öngörülen 3 üye şartı daha iyi denetime yöneliktir. Bu sayıdan fazlası, aynı amaca hizmet eder ve TTK m. 347/1 'deki genel prensibe de aykırı değildir.

Hemen belirtelim ki, denetleme kurulunun 4 üyeli olması halinde üçünün 5 üyeli olması halinde de en az dördünün TC uyruklu olması, TTK.m.347/3'ün öngördüğü genel kuralın sonucudur.

Özel mevzuatın açık hükmüne göre, tüzel kişiler, ÖFK denetleme kuruluna üye olabilirler. Oysa TTK 347. madde hükmü, doktrinde, sadece gerçek kişilerin AO denetim kurulu üyesi olabileceği şeklinde yorumlanmaktadır.

İdari mevzuatla kanuna aykırı hüküm konulup konulamayacağı tartışmasına girmeksizin, bu düzenlemenin bağımsız denetleme kurumlarının, ÖFK denetleme kuruluna üye olmak suretiyle iç denetim imkân sağladığını belirtmekle yetinelim.

Denetleme kurulu üyeleri, TTK., özel mevzuat ve kurum esas sözleşmesi ile verilen görevleri yerine getirmek zorundadırlar. Bu görevi gereği gibi yerine getirmemeleri halinde, objektif özen borcuna aykırı hareket sözkonusudur. Buna göre, hesapların ve işlemlerin denetlenmesi sırasında tesbit ettikleri aykırılıkları, belgelere dayanarak düzenleyecekleri bir raporla, genel kurula, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına ve TC Merkez Bankasına bildirmek zorundadırlar.

Her konuda bakiyalara olabildiğince yakınlaştırılmaları gereken ÖFK.larının iç denetimlerinde, Bakanlar Kanununun 27. m.'ne benzer şekilde müfettiş kullanmalarının emredilmemiş olması, özel mevzuatın eksikliğini göstermektedir. Hernekadar, halen faaliyette olan ÖFK.ları esas sözleşmelerinde müfettişlere de yer veriyorlarsa da, bu hususun emredici hükümlerle düzenlenmiş olmaması nedeniyle, müfettişlerin yaptıkları iç denetim, kamu otoritesinin kontrolünden uzak kalmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, modern uygulamada, denetçilerin organ vasfı zayıflamıştır. Hem ihtisasa uygun seçilmelerindeki zorluk, hem de çoğunluk tarafından seçilmeleri nedeniyle azınlık haklarını korumalarının güçlüğü nazara alındığında denetim için yetersiz kaldıkları sonucuna varılmaktadır. İç denetimi gerçekleştirdiği dahi tartışmalı olan bu organın, kamunun aydınlatılması ilkesini uygulayarak, mali sistemin aracı kurumlarının şeffaflığını sağladığı, artık hiç savunulmamaktadır.

Bütün bu nedenlerle, modern görüşe uygun olarak diyebiliriz ki; kurumların faaliyetlerinin ve belgelerinin, teknik bilgiye sahip, yeminli ve profesyonel denetçileri bünyesinde barındıran kuruluşlar

tarafından denetlenmesi, sonuç raporlarının iç denetime yardımcı olmak üzere genel kurula sunulması, iç denetimin gerçek anlamını kazanmasına yardımcı olacaktır.

C - DIŞ DENETİM

ÖFK.larının dışarıdan,kamu erki vasıtasıyla denetlenmesinin üç gayesi vardır.

Birincisi, hesap sahiplerinin korunmasıdır. Kurumların faaliyetlerinin ekonomik konjoktüre uygunluğunu, hesaplarda likiditeyi ve kurmun ödeme güçlüğüne düşmesini önlemeyi amaçlar.

İkincisi, kurumların ölçsüz kaynak kullandırmasını önleyerek, memleket ekonomisinin sağlıklı gelişmesini temin etmektedir.

En önemli amacı ise, kurumların düzensizlikten uzak, disiplinli ve itimat edilir müesseseler olduğunu göstermek suretiyle, kamuoyu nazarında güven ilkesinin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır.

Özel mevzuatta yer alan hükümlere göre, ÖFK. larının olağan dış denetimi, Merkez bankası tarafından, bankaya peryodik olarak intikal ettirilen belgelere dayanılarak yapılacaktır.

Merkez Bankasının evrak üzerinde yapacağı denetlemeye hazırlık olmak üzere, kurumlar, kâr ve zarara katılma yöntemiyle kullandıkları fonlara ilişkin olarak, fon kullananlarla yaptıkları kâr ve zarara katılma yatırım akitlerinin bire suretlerini, bilanço ve kâr ve zarar hesapları ile cari hesaplarının yıllık sonuçlarını ve katılma hesaplarının her vade grubuna ait hesap durumlarını, mart, haziran, eylül, ve aralık ayları sonu itibariyle en geç 15 gün içinde, TC Merkez Bankasına göndermek zorundadırlar.

Merkez Bankası, gönderilen evrak üzerinde, uzmanları marifetiyle denetim yapacaktır. Hemen belirtelim ki, Merkez Bankası, ÖFK.larının çalışma şeklini ayrıntıları ile bilen uzman bulmakta zorlanabilecektir. Zira kurumlar bu güne kadar ülkemizde hiç uygulanmamış bir sistemi tatbik etmektedirler.

Evrak üzerinde yapılacak denetimler sonucunda kurumların, mevzuat ve işletme amaç ve ilkelerine aykırı durum ve işlemleri tesbit edildiğinde, Başbakanlıkça uygun bir süre verilerek, mevzuata ve işletme amaç ve ilkelerine uygunluğun sağlanması istenecektir. Mevzuatın emredici hükümleri ve esas sözleşmenin özellikle maksat ve

konu ile ilgili hükümlerine aykırılık kıstası yanında, "işletme amaç ve ilkelerine aykırılık" şeklinde muğlak bir kıstasın özel mevzuata neden konulduğunu anlamak güçtür. Kanaatimizce bu hükmü, esas sözleşmeye uygunluğun denetlenmesi şeklinde yorumlamak, en uygun çözüm şeklidir. Verilen süre içinde, kurumun önerilen tedbirleri almadığı ve düzeltmeleri yapmadığı tesbit olunduğu takdirde, bu kurumun Bakanlar Kurulunca geçici veya daimi olarak faaliyetten men edilmesi mümkündür.

Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkilileri de, istedikleri zaman bu kurumları denetleyebilirler. Bu denetim şekli, yerinde ve bütün evrak ve sair hususların denetimini kapsamına alacak şekilde öngörülmüştür. Bu denetimin kimler tarafından ne surette gerçekleştirileceği özel mevzuatta belirtilmemiştir. Tasfiye halinde kurumların mali durumunu inceleme görevi kendilerine verilmiş olan Bankalar Yeminli Murakıplarının, bu görevde de yerine getirmeleri mümkün olmakla birlikte, denetleme faaliyeti sırasında Bank.K.m.61'deki yetkiler ve m.81'deki sorumlulukların aynen geçerli olup olmayacağı belirsizdir. Özellikle 61. maddenin 3. ve 4. bendlerinde yazılı yetkilerin, kurumların denetlenmesi sırasında da tanınması kanaatimizce faydalı olur.

Kurumların dış denetimi ile ilgili olarak tartışılacak bir husus da, TTK 274/1'e dayanılarak çıkarılmış bulunan Denetim Tüzüğü'nün, ÖFK.larına uygulanıp uygulanamayacağıdır.

Bir anonim şirket olarak kurulması nedeniyle, ÖFK.larının da, bu tüzüğün hükümlerine tabi olması gerektiği söylenebilir. Ancak, bankalar hakkında doktrinde açıklanan baskın görüşe uyarak, ÖFK.larının bu tür denetime ihtiyaçları olmadığı kanaatindeyiz. Böylece, denetimi ile ilgili hususlar özel hükümlerle düzenlenmiş olan ÖFK. larının bu yönden de bankalara paralelliği sağlanmış olur (Bu paralelliğin, ne gibi sonuçlar doğurması gerektiğini, aşağıda, bağımsız dış denetim konusunu incelerken yeniden ele alacağız.)

III - ÖZEL FİNANS KURUMLARININ BAĞIMSIZ DIŞ DENETİM KURUMLARINCA DENETLENMESİ

Birinci bölümde de açıklandığı üzere, bankalar ve diğer mali kuruluşların kamu otoritesince denetlenmesi; bilançolarının kamuya güven vermesi, yanlıtıcı olmaması ve bu kurumlar arasında sağlıklı bir rekabet ortamı oluşturması açısından, isabetli ve faydalıdır. Oysa ülkemizde yıllardır dış denetim, özellikle bankalar için, bilanço ve kâr ve zarar hesaplarının şekil yönünden incelendiği ve tekdüze hale getirilmeye çalışıldığı bir mekanizma olarak kullanılmaktadır.

Bankalar ve diğ er mali kuruluş larla ilgili yetki ve sorumlulukları olan idari makamların, daha etkili denetim yapabilmesi için, bu kurumların faaliyetlerini yansıtan bütün kayıtların, tarafsızlığı ndan ve raporlarının gerçekliğ inden ş üphe edilmeyen bağı msız denetim kurumlarınca, önceden denetlenmesi ve sonuçta hazırladıkları raporun, kamu erkince değerlendirilmesi, modern hukuk sistemlerinin, denetimle ilgili olarak ulaştıkları en son noktadır.

Makalemizin birinci bölümünde, bağı msız dış denetim kurumlarının, iki ayrı kaynaktan hayat bulduklarını açıklamış tık. Birinci grup mevzuat, sadece bankaları ilgilendirdiği için ÖFK.larını buraya dahil etmek hukuken mümkün değildir. Sermaye Piyasası Kurulunun yayı nladığı mevzuatta da, dış denetlemeye dahil edilen bütün mali kuruluş türleri tek tek sayılıp, bunlarla ilgili özel düzenlemeler yapılmasına rağmen, ÖFK.larından hiç söz edilmemiştir. İkinci bölümde ayrıntılarını açıkladığımız, ÖFK ile ilgili denetim hükümleri arasında da, bağı msız denetime yer verilmediği ortaya çı kmış bulunmaktadır.

Mali kuruluş lar arasında yer aldığı doktrinde ittifakla kabul edilen ÖFK.larının, yaptıkları faaliyetlerin teknik özellikleri bakımından bankalara benzedikleri, ayrıca, mali piyasalarda iş yapmaları sebebiyle, geniş anlamda, sermaye piyasasının aracı kurumları sayılabilecekleri kanaatindeyiz. Bağı msız dış denetime tabi tutulan iki temel gruba bu derece yakın olmalarına rağmen, ÖFK.larının, bu denetim türünün dışında bırakılmak suretiyle, modern uygulamadan mahrum edilmeleri, hukuk sistemindeki genellik ve eşitlik prensiplerine aykırı bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulunca yayı nlanan denetim yönetmeliğinin 8. maddesince öngörülen; "kıstaslar dışında kalan ortaklıkların da diledikleri takdirde, bu yönetmelik kapsamında özel veya sürekli" denetim yaptırabilme imkanından, ÖFK.ları da yararlanabilirler. Bu özel denetim faaliyeti sırasında: Sermaye Piyasası Kurulunca, 18.6.1989 tarih ve 19846 sayılı Resmi Gazete'de yayı nlanan, Bağı msız Denetleme Çalışması ve Raporlamasının ilke ve Kuralları'na ilişkin, x-4 seri no lu Tebliğ'in 27. maddesinde de belirtildiği üzere, bu tebliğdeki kurallar aynen uygulanacaktır.

Ancak bu özel denetleme sonuçlarının, TC. Merkez Bankasının yapacağı denetime yardımcı olacağı veya bunun yerine geçeceği yolunda, özel mevzuatta herhangi bir hüküm bulunmadığı ndan, kurumların, bu şekilde özel denetim yaptırımlarını teşvik edici bir unsur yoktur.

Olması gereken hukuk açısından, ÖFK.ları hangi tür bağımsız dış denetim grubuna dahil edilmelidir?

Birinci bölümde ayrıntılarını verdiğimiz mevzuat incelendiğinde, Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığınca çıkarılan tebliğin sadece bankalara münhasır olduğu, diğer mali kuruluşların denetimi ile ilgili kuralların, Sermaye Piyasası Kurulu yönetmeliğine dahil edilmesi gerektiği düşünülebilir. Diğer bir bakış açısına göre, Sermaye Piyasası Kurulunun Yönetmeliği, bu kurulla doğrudan ilgili kuruluşları kapsamına almaktadır. ÖFK.ları ise bu anlamda Sermaye Piyasası Kurulunun değil, Merkez Bankası ve Başbakanlığın denetim ve tasarrufu altındadır. Bu nedenle bankaların tabii olduğu bağımsız dış denetim kurallarına tabii olmalıdır.

Kanaatimizce, ikinci çözüm yolu, mali kuruluşlar hukukunun öngördüğü düzene daha uygundur. Özellikle, Merkez Bankasınınca, 24.12.1987 tarih ve 19674 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve bankaların bağımsız dış denetim kurumlarınca denetiminin ayrıntılarını gösteren tebliğde yer alan düzenlemeler, ÖFK.larının denetiminde de son derece faydalı olacaktır.

SONUÇ

ÖFK.ları öncelikle, bankalara paralel kanuni düzenlemeye kavuşturulmalıdır.

İkinci olarak, bağımsız dış denetimle ilgili mevzuat bir çatı altında toplanmalı ve ÖFK.ları açıkça bankalar için öngörülen denetim kuralları kapsamına alınmalı, böylece, hem kurumlar, hem de kamuoyu, kamunun aydınlatılması ve güven sağlanması gibi temel sonuçlardan faydalandırılmalıdır.

Son olarak, kamuya mal olmuş bulunan "Bağımsız Denetim Kuruluşu" adı ya da benzeri bir terkip tercih edilerek, konu ile ilgili mevzuatın tamamında aynı isim kullanılmak suretiyle, terminoloji birliği sağlanmalıdır.